

Inhoud

Deel 1: Theorie

1	Journalistiek op het web: van 1995 tot nu	1
	De eerste online initiatieven	2
	De beloften voor nieuwe journalistiek	8
	Actualiteit	10
	Interactiviteit	11
	Hypertekstualiteit	11
	Multimediaal	12
	De langzame revolutie	13
2	Hoe convergentie de journalistiek verandert	19
	Journalistiek: van mediacentrisch naar doelcentrisch	20
	Crossmediaal denken: eerst het doel vaststellen, vervolgens het middel kiezen	21
	De aanjager van doelcentrisme: convergentie	22
	Convergentie van mediatechnologie	23
	Convergentie in mediaorganisaties	24
	Wat is crossmediale journalistiek?	29
3	Online nieuwsgebruikers	31
	Trends in mediagebruik	32
	De online mediagebruiker	35
	De alleskunner versus de nichesite	38
	Het publiek wordt prosumer	40

4	De komst van collaboratieve journalistiek	45
	Van productie naar collaboratie	46
	Participatieve journalistiek versus participerende en burgerjournalistiek	48
	Manieren van collaboratie in de journalistiek	49
	Toegang en observatie	50
	Selectie	53
	Verwerking	55
	Distributie	57
	Commentaar	58
5	Journalistieke mores op het web	63
	Ethiek op internet	64
	Journalistieke gedragscodes	67
	Een speciale code voor online journalistiek?	68
	Bent u als journalist verplicht om u aan deze codes te houden?	70
	Ethische dilemma's op internet	72
	Snelheid en actualiteit	72
	Hyperlinks	74
	Privacy	77
	Archieven	79
	Correcties	81
	Reacties modereren	83
6	Mediarecht online	85
	Auteursrecht	86
	Wat mag u wel overnemen volgens de Auteurswet?	87
	Auteursrechtinbreuk: teksten	89
	Auteursrechtinbreuk: foto's	90
	Auteursrechtinbreuk: portretrecht	91
	Alternatieve auteursrechtlicenties: Creative Commons	92
	Hyperlinken: mag dat?	94
	Discriminatie, smaad en laster	96
	Aansprakelijkheid voor reacties op uw site	98

Deel 2: Redactie

7	Publicatiegereedschap	105
	Internet als universeel distributiemedium	106
	De talen van het web	109
	HTML en HTML5	111
	XML en XHTML	111
	Flash en Silverlight	112
	JavaScript en Ajax	113
	PHP en MySQL; SQL Server	113
	De vertalers van het web	114
	Opensource- versus closedsourcecontentmanagementsystemen	115
8	Naar een doelgroepgerichte website	119
	Websitearchetypen: hoe vorm strijdt met functie	120
	Krantensite	121
	Headlinesite	122
	Database- of zoeksite	124
	Blog	127
	Foldersite	129
	Beslissen over uw eigen crossmediale platform	130
	1. Wat moet de site of het platform gaan doen?	130
	2. Voor wie is de site bedoeld?	131
	3. Hoe gaat de site of het platform dat doen?	133
	Briefing van externe partijen	133
	Testen tijdens en na de bouw	136
	Usability	136
	Beveiliging	138
	Belasting	139
9	Scanbare taal: schrijfgeregels voor het web	141
	Het verschil tussen lezen en scannen	142
	Algemeen scangedrag: de gouden driehoek en de zilveren F	143
	Scanbaarheid in de praktijk	145
	Koppen	146
	Tussenkoppen	147
	Alineaalengte en witregels	148
	Hyperlinks	148
	Vetjes	150
	Lijstjes en bulletpoints	151
	Foto's en alt-tags	153
	Lay-out	154

10	Online coverbeleid: SEO, SEM en Google Ads	155
	Waarom journalisten die niets van SEO weten met een blok beton aan hun voeten in de Maas dienen te worden geworpen	156
	SEO in de redactionele praktijk	158
	Het belang van keywords	158
	Keywords vaststellen	159
	Keywords in de organisatie bekendmaken	161
	Keywords toepassen	162
	SEO-KPI's: wat u moet weten om te kijken of uw beleid werkt	168
	Pagerank	168
	Pageviews	171
	Visits	171
	Unique visitors	172
	Organic search	172
	SES	173
	Link popularity	174
	SEM	175
	Google AdWords	175
11	Interactie: reactiepanelen, moderatie, communicatie	179
	Geen interactie: geen optie	180
	Reageerderfauna: van troll tot reageurder	181
	Ideale reageerder	181
	Troll	181
	Thread jacker	182
	Fipo de Clown	182
	Dubbelposter	182
	Internet tough guy	182
	Moraalridder	183
	Betweter	183
	Lobbyist	184
	Robot	184
	Forumregels opstellen	185
	Moderatie: regels handhaven	187
	Omgaan met hardnekkige gevallen	188
	Leren van reageerders	189
	Leren van lezers die niet op uw eigen site reageren	190
	Collaborative journalism	191

12	Syndicatie en promotie	193
	Syndicatie en promotie van uw website	194
	Feeds: handzame datapakketten	194
	(Her)gebruik op sociale websites	195
	Twitter	195
	Facebook	197
	Hyves	198
	Mobiele browsers, smartphones en mobiele applicaties	199
	Gadgets en widgets voor Windows Vista, Windows 7, Mac OS X en iGoogle	201
13	Succes in cijfers: site metrics	205
	Het belang van websitestatistieken	206
	Webstatistieken: de software	206
	Eén pakket is geen pakket: de Paaseierenregel™	207
	Beschikbare pakketten	208
	Welke statistieken zijn er en waarom zijn ze belangrijk?	209
	Pageviews	209
	Visits	209
	Unique visitors	210
	Pages per visit, ook wel: average pages per visit	210
	Time on site, ook wel: average time on site	210
	Time on page, ook wel: average time on page	211
	New visits	211
	Bounce rate	212
	Case: Google Analytics	212
	Case: AWStats	216
	Tips: verhoog het verkeer naar uw site	219
	A/B-testing op websites en in nieuwsbrieven	219
	Google Website Optimizer	220
14	Online businessmodellen	223
	Waarom iedere journalist moet weten waar zijn salaris vandaan komt	224
	Manieren om online geld te verdienen	226
	Advertenties	227
	Sponsored content	232
	Lead generation	232
	Handel	233
	Paywall	235
	Crowd funding	236
	Subsidie	237

15	Werken met externen	241
	Het vinden van goede externe partijen	242
	Het beoordelen van goede externe partijen	243
	Het maken van goede afspraken	246
	Het bijsturen van externe partijen	249
16	Politiek in de praktijk: crossmedialiteit in oudmediale bedrijfsculturen	251
	Dit hoofdstuk is er op verzoek van u	252
	Theorie: redenen voor weerstand	253
	Praktijk: voorwaarden voor verandermanagement	256
	1. Publieke steun van de leiding	257
	2. Bevoegdheden	257
	3. Geloofwaardigheid (status)	260
	4. Communicatie	260
	5. Geduld	261
	6. Besluitvaardigheid	261
	7. Het vermogen om te lachen	262
	Veelgehoorde drogredenen tegen crossmedialiteit	263
	‘Ach, dat internet is net zoets als de bankencrisis: een zeepbel die vroeg of laat barst’	263
	‘Als we op internet actief worden, kannibaliseren we op onze bestaande producten’	264
	‘Dat is geen goed idee, want concurrent X is het ook niet gelukt’	264
	‘Dat is niet hier, maar bij concurrent Y bedacht’	265
	‘Hier heeft partner Z ook voordeel bij’	265
17	Bijblijven: nieuwe ontwikkelingen vinden en volgen	269
	Onmisbare sites die niet overmorgen zijn verdwenen	270
	Binnenland	270
	Buitenland	274
	Automatisch bijblijven op journalistiek gebied	277
	Nuttige RSS-feeds (met OPML-bestand)	277
	Google Alerts	280

Deel 3: Productie

18	Foto's maken, bewerken en vinden	285
	Wat u nodig hebt	286
	Essentiële fotografiebegrippen	287
	Diafragmagetal of F-getal	287
	Diafragma, sluitertijd en scherptediepte	288
	ISO	291
	Kleurtemperatuur en witbalans	291
	Autofocus versus manueel scherpstellen	293
	Fotocompositie	294
	De regel van derden	294
	Tegenlicht	296
	Diagonale lijnen	297
	Perspectieflijnen	298
	Symmetrie	298
	S-bocht	300
	Online fotobewerkingssoftware	301
	Aviary – www.aviary.com	301
	Picnik – www.picnik.com	302
	Offline fotobewerkingssoftware	304
	Adobe Photoshop – www.adobe.com/photoshop	304
	GIMP – www.gimp.com	307
	Online foto's vinden	307
	Google Images – www.google.com/images	307
	Flickr.com Creative Commons – www.flickr.com/creativecommons	308
	Compfight – www.compfight.com	310
	SXC.hu en iStockphoto – www.sxc.hu	310
	morgueFile – www.morguefile.com	311
	Dreamstime – www.dreamstime.com	312
19	Video's filmen, monteren en streamen	315
	Wat u nodig hebt: technische voorkennis	316
	Wat u nodig hebt: enkele camerasuggesties	318
	Video's zelf maken: techniek	321
	Autofocus versus manuele focus	321
	Shutterspeed (sluiter) en iris	322
	ND-filter	323
	Geluid en het belang van XLR, een koptelefoon en spoorduplicatie	323
	Video's zelf maken: storyboarding	324
	Video's zelf maken: beeldtaal	326
	Long shot en extreme long shot	327

Establishing shot	327
Medium shot	328
Close-up, extreme close-up en het voorkomen van jumpcuts	329
Over the shoulder shot	330
Interviewshots	331
Voorbeelden van shots	333
Video's zelf maken: cameravoering	338
Vermaningen voor beginnende filmers rondom de zoomknop	338
Camerapositie	339
Camerabewegingen: pan en tilt	341
Adviezen en afraders bij het monteren van een filmpje	342
Montagesoftware	346
Windows Movie Maker	346
Apple iMovie	346
Adobe Premiere Pro	347
Avid Media Composer	348
Final Cut Pro	348
Live streaming	348
Qik – www.qik.com	348
Ustream – www.ustream.tv/mobile	349
20 Audio opnemen, bewerken en ontsluiten	351
Benodigde apparatuur	352
Geluidsproblemen en hoe ze te voorkomen	355
Maak altijd een proefopname	355
Maak altijd opnamen van kamergeluid, presence of room tone	356
Maak ook buiten altijd opnamen van omgevingsgeluid	356
Blijf bij voorkeur binnen	358
Wat u niet moet vergeten als u toch buiten opnamen maakt	358
Waar u bij het stellen van vragen aan moet denken	360
Waarom u moet leren knikken	360
Online audiobewerkingssoftware	361
Myna – aviary.com/tools/myna	361
Offline audiobewerkingssoftware	362
Audacity – audacity.sourceforge.net/	362
Adobe Soundbooth – www.adobe.com/products/soundbooth/	363
GarageBand – www.apple.com/ilife/garageband/	364
Audio op de site plaatsen	364
JW Player – www.longtailvideo.com/players/jw-flv-player	364
Flowplayer – flowplayer.org/	365
WordPress Audio Player 1pixelout – wpaudioplayer.com/	365
Shoutcast – www.shoutcast.com/download	365

21	Soundslides en slideshows produceren	369
	Over banddia, soundslides en slideshows	370
	Soundslidessoftware	371
	Slideshows	386
22	Infographics maken	389
	Infographics: van simpel tot complex	390
	Adobe Illustrator: de moeizame top	390
	Online infographicsdiensten voor iedereen	392
	Swivel – www.swivel.com	392
	Wolfram Alpha – www.wolframalpha.com	396
	Google Docs – docs.google.com	397
	Google Public Data Explorer – www.google.com/publicdata/home	398
	Verifiable – www.verifiable.com	399
	amCharts – www.amcharts.com	400
	Widgenie – www.widgenie.com	400
23	Embedded applications	403
	Embedded applications: verrijking van uw website	404
	Embedden van video's	404
	Embedden van audio	406
	Embedden van documenten	407
	Embedden van landkaarten	409
	Embedden van liveverslaggeving	410
	Embedden van agenda's	411
	Embedden van discussies	413
	Lekker nerden met Yahoo! Pipes	414
24	JavaScript	415
	JavaScript: maar wat is het?	416
	URL's inkorten	416
	Spambescherming	417
	Automatisch aanvullen	418
	Fraaie lettertypen	419
	Rondleiding	420
	Downloadhulp	420
	Verticale lichtkrant	420
	Formulieren valideren	420
	Chatten op uw site	421

Sterretjes uitdelen	422
Foto's uitvergroten	422
Datum en tijd bepalen	423
De navigatie op uw site verbeteren	424
Dankwoord	425
Index	427

DEEL 1

THEORIE

KOOP DE WEBSITE!
20JUIST GEREFRESHED!

Journalistiek op het web: van 1995 tot nu

Nadat Forbes Digital-journalist Adam Penenberg in 1998 een artikel van The New Republic-concurrent Stephen Glass volledig onderuit heeft gehaald:

Adam Penenberg: But there is one thing in this story that checks out.

Kambiz Foroohar: What's that?

Adam Penenberg: There does appear to be a state in the union named Nevada.

Uit: de film Shattered Glass, 2003. De Glass-affaire was een van de vroege successen van online journalisten.

U leest in dit hoofdstuk:

Hoe de internetjournalistiek in Nederland zich in de beginjaren ontwikkelde.

Welke unieke mogelijkheden de internetjournalistiek werden toegeschreven.

Waarom die mogelijkheden aanvankelijk maar mondjesmaat werden benut.

De eerste online initiatieven

1995 was het jaar van de internetjournalistiek. Of beter gezegd, het jaar dat de Nederlandse journalistiek zich begon te manifesteren op internet. Om te beginnen lanceerden in dat jaar de eerste dagbladen een website. Dat waren in eerste instantie het Eindhovens Dagblad en NRC Handelsblad, maar andere kranten volgden snel. In hetzelfde jaar kwamen ook de eerste journalistieke tijdschriften met een website, namelijk De Groene Amsterdammer en Intermediair.

1995 was ook het geboortjaar van enkele nieuwssites die niet voortkwamen uit een offline medium, maar wel een prominente rol zouden gaan spelen in de jaren erna. Zo ging Webwereld van start, een website die zich richtte op ontwikkelingen in de ICT. Al snel groeide de site uit tot dé plek op het web om op de hoogte te blijven van nieuws over internet en aanverwante zaken.

In 1995 ziet ook Planet.nl het levenslicht. Verrassend, want de nieuwssite was een initiatief van telecombedrijf KPN en dus niet verbonden aan een bestaande nieuwsorganisatie. Desondanks wist Planet uit te groeien tot een vooraanstaande nieuwssite.

Aanvankelijk hielden de Planet-redacteuren zich met name bezig met het verzamelen van allerlei wetenswaardigheden die ze aantroffen op het web. Na verloop van tijd ging de redactie zich meer op het algemene nieuws richten. Niet louter als doorgeefluik van persbureaukopij; zelfbewust stortte men zich op het vervaardigen van eigen journalistieke producties. In samenwerking met actualiteitenrubriek Nova kwam bijvoorbeeld een bijzonder project tot stand over de terroristische Hofstadgroep, waaraan Arjan Dasselaar een bijdrage leverde.

Afbeelding 1.1 Planet Internet op 31 maart 1998.

Met enige regelmaat wist de redactie primeurs te scoren die vervolgens werden overgenomen door andere media. Vaak zonder bronvermelding, constateert Rita Jager in het boek *Internetjournalistiek* uit 2001: “Deze situatie was tekenend voor de introductie van internet in journalistiek Nederland: het werd niet met open armen ontvangen en allerm minst serieus genomen.”

In 1999 verscheen NU.nl aan het firmament. Ook weer zo’n buitenbeentje, want net als Planet.nl zonder enige connectie met de bestaande nieuwsorganisaties. Dat had als voordeel dat zij zich niet – zoals bestaande nieuwsredacties – het hoofd hoefden te breken over de vraag of ze het nieuws meteen op internet zouden moeten publiceren, of dat ze beter voorrang zouden kunnen geven aan publicatie in hun krant of tijdschrift. Het credo van